

ПІДПРИЄМНИЦЬКІ МЕРЕЖІ В АГРАРНІЙ СФЕРІ УКРАЇНИ

В статті розкривається сутність підприємницьких мереж, а також особливості їхнього створення в аграрній сфері України

Зміна складу сільського населення, вплив загальносвітових тенденцій на агропродовольчому ринку та інтеграція українського ринку в глобальну економіку обумовлюють необхідність пошуку якісно нових ресурсів розвитку сільського господарства, одним з яких є соціальний капітал як передумова створення та результат функціонування підприємницьких мереж даної сфери економіки.

Підприємницькі мережі являють собою особливу форму взаємодії суб'єктів ринку, яка передбачає спільне використання їхніх ресурсів і ділової активності для створення додаткових конкурентних переваг.

Соціальний капітал формується на основі взаємовідносин всередині груп людей, які поєднуються завдяки спільним інтересам і підтримують неформальні контакти з метою взаємної вигоди й допомоги. Соціальний капітал нерозривно пов'язаний з інституціональними утвореннями, у буквальному сенсі формується завдяки ним. Вважаємо, що в становленні та розвитку підприємницьких мереж аграрної сфери провідну роль відіграє саме соціальний капітал.

Формування та розвиток підприємницьких мереж в аграрній сфері сприятиме зниженню транзакційних витрат її суб'єктів, яке відбуватиметься внаслідок подолання витрат, пов'язаних з доступом до ринків, ресурсів, інформації, інвестицій, інновацій тощо. Одним з головних напрямів вирішення цих питань є розбудова інститутів аграрного підприємництва, і в першу чергу сільськогосподарської кооперації.

Загальна схема формування підприємницької мережі включає основні етапи, необхідні умови і наслідки кожного з них. Так, для формування взаємної довіри (перший етап) необхідна наявність особистих дружніх стосунків, позитивної особистої репутації керівника та відповідного іміджу підприємства, які призведуть до виникнення деяких позитивних очікувань, зниження рівнів невизначеності та ризику, а також сприятимуть створенню попередніх умов для кооперації.

Спонуванням до взаємовідносин між суб'єктами підприємницької діяльності (другий етап) є взаємні економічні інтереси сторін, наявність та можливість соціального контролю, а також ініціатива однієї сторони до кооперації – особливої форми організації економічної діяльності для досягнення спільних цілей. В результаті формуються більш тісні довірчі відносини, покращуються взаємні очікування, формулюються правила і процедури взаємодії.

Процеси інтеграції (третій етап), тобто більш тісне взаємозближення та утворення стабільних взаємозв'язків, передбачають створення комунікаційних зв'язків, адміністративного та стратегічного об'єднання з метою виконання трансакцій поза типовими ринковими відносинами. Саме це сприятиме зниженню трансакційних витрат і створенню додаткових конкурентних переваг суб'єктів підприємницької діяльності.

Таким чином, в умовах інституціональних трансформацій розвиток аграрної сфери економіки потребує пошуку якісно нових ресурсів, одним з яких виступає соціальний капітал, який одночасно є передумовою створення та результатом функціонування підприємницьких мереж даної сфери економіки. Суб'єкти підприємницької діяльності, об'єднуючись у підприємницькі мережі, отримують додаткові конкурентні переваги внаслідок спільного використання власних ресурсів і ділової активності. Формуванню та розвитку підприємницьких мереж в аграрній сфері сприятиме розбудова інститутів аграрного підприємництва, і в першу чергу сільськогосподарської кооперації.

Перспективами подальших досліджень у даному напрямі є визначення напрямів інституційних перетворень, які сприятимуть стимулюванню розвитку в аграрній сфері підприємницьких мереж, а також соціального капіталу.